

РЕШЕНИЕ

№ 7591

гр. София, 05.12.2023 г.

В ИМЕТО НА НАРОДА

АДМИНИСТРАТИВЕН СЪД - СОФИЯ-ГРАД, Първо отделение 26 състав, в публично заседание на 13.12.2022 г. в следния състав:

СЪДИЯ: Мария Шишкова

при участието на секретаря Веселина Григорова и при участието на прокурора Десислава Кайнакчиева, като разгледа дело номер **8919** по описа за **2022** година докладвано от съдията, и за да се произнесе взе предвид следното:

Производството е по реда на чл. 203 и сл. от Административно-процесуалния кодекс (АПК) във вр. чл. 284 – чл. 285 във вр. чл. 3 от Закона за изпълнение на наказанията и задържането под стража (ЗИНЗИС).

Образувано е по искова молба на Д. Д. П., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание Лишаване от свобода в Затворническо общежитие от закрит тип „К.“ при Затвора – С., с която е предявен иск срещу Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ при Министерство на правосъдието (ГДИН - МП) с правно основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС за обезщетение на причинени му в периода 31.03.2021 г. – 26.09.2022 г. неимуществени вреди в размер на 20 000 (двадесет хиляди) лева, в резултат на незаконосъобразни действия и бездействия на служители на ответника, изразяващи се в: неосигуряване на постоянно течаща вода в нарушение на изискванията на чл. 20, ал. 3 от ППЗИНЗС и въведените противоепидемични мерки, ограничаващи разпространението на Ковид 19; липса на достатъчно дневна светлина в помещенията, в които е бил настаняван в С. централен затвор и в ЗОЗТ „К.“, а и на прозорци за проветряване; значителна влага и мухъл в помещенията; непредприемане на действия по обезпаразитяване от хлебарки и дървеници.

В исковата молба се твърди, че в резултат на това жестоко, нечовешко и нехуманно отношение, в нарушение на човешките права и достойнство, ищецът е претърпял сериозни негативни преживявания, изпаднал е в депресия, загубил е апетит, нарушен

му е бил сънят, изпитвал е унижения и безпокойство. Претендира се и обезщетение за забава - законната лихва от датата на предявяване на иска – 30.09.2022 г. до окончателното изплащане на обезщетението и направените по делото разноски за заплащане на държавна такса.

В съдебното заседание ищецът лично и пълномощникът му – адв. С. поддържат предявената искова претенция, както и фактическите обстоятелства, с които е обоснована в исковата молба (л. 5 – л. 8). В допълнително представен писмен отговор от ищеца са изложени съображения по повод становището на процесуалния представител на ответника по основателността на исковата претенция. Прави се искане съдът да уважи предявения иск в пълен размер, ведно със законната лихва от датата на предявяването му до окончателното изплащане на обезщетението и направените разноски по делото.

Ответникът – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ чрез процесуалния си представител – юриконсулт Д. оспорва исковата претенция и счита, че не са представени доказателства, установяващи елементите от състава на обективната отговорност по чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС. Прави искане за отхвърлянето ѝ като неоснователна и недоказана. Подробни съображения, с които е аргументирана тази теза, са изложени в писмен отговор по исковата молба (л. 19 – 22). Застъпено е становище, че събраните по делото доказателствата не установяват първият от елементите на сложния фактически състав на обективната отговорност по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС – незаконосъобразно действие и/или бездействие на служител/ли на ГДИН, с което да са засегнати права и/или законни интереси на ищеца. В този аспект, се сочи, че ищецът не изтърпява за първи път наказание „лишаване от свобода“ в пенитенциарно заведение, поради което е запознат добре с условията и ако действително ги приема като нечовешки, е следвало да съобрази поведението си след предходния престой в място за лишаване от свобода, така че да не попада отново там. Въз основа на незаявиени от ищеца искания за преместване в друго помещение в процесния период се прави извод за липса на претърпени неимуществени вреди. Излагат се аргументи, че спалните помещения отговарят на стандартите за пряк достъп до слънчева светлина и естествено проветряване, а по отношение на хигиената – отговорността е на лишените от свобода, които следва да полагат необходимите грижи, ползвайки предоставени им от администрацията на затвора препарати и миешки средства. По отношение на оплакванията за ухапвания от дървеници и значителният брой хлебарки е посочено, че администрацията полага необходимите усилия, за да осигури професионално обезпаразитяване и дезинсекция, а периодите, в които се прилагат се определят от наетата специализирана фирма. Не се оспорват проблемите с осигуряването на постоянно течаща вода в ЗОЗТ „К.“. Потвърждават се твърденията в исковата молба, че топлата вода се ползва по график, а студената е достъпна в периода 06:00 ч. – 22:00 ч. С тези аргументи е обосновано искане за отхвърляне на исковата претенция като неоснователна и недоказана по размер. Претендира се юриконсултско възнаграждение.

Прокурорът от Софийска градска прокуратура е на становище, че исковата претенция е неоснователна и недоказана и следва да бъде отхвърлена.

Административен съд – София-град, Първо отделение, 26 състав, след като обсъди по отделно и в съвкупност събраните по делото доказателства, в контекста на становището на страните, прие за установено от фактическа и правна страна:

Страните не спорят, че в исковия период ищецът Д. Д. П. е изтърпявал наложено му,

при условията на чл. 25, ал. 1 във вр. чл. 23 от НК, наказание Лишаване от свобода в размер на 3 години и 4 месеца. Наказанието е приведено в изпълнение на 08.12.2021 г. В представената по делото справка от информационната система „Изпълнение на наказанията“ (л. 24 – л. 28) е отразено, че след периода на предварително задържане, считано от 29.12.2020 г. – 30.03.2021 г., когато е бил в Ареста на [улица], ищецът е преместен в Софийски централен затвор на 31.03.2021 г.

Представената и неоспорена информация рег. № 6214 от 30.11.2022 г. (л. 31 – 34), изготвена от инспектор СДВР в ЗОЗТ „К.“, съдържа данни за помещенията, в които е бил настаняван ищецът през исковия период – 31.03.2021 г. – 26.09.2022 г., а именно:

- в 8 група (приемно отделение) на Софийски централен затвор - в периода 31.03.2021 г. – 06.04.2021 г.,

- в 11 група (за обвиняеми и подсъдими) на Софийски централен затвор в периода 06.04.2021 г. – 17.12.2021 г.,

- в 5 група, 8-мо спално помещение в Затворническо общежитие от закрит тип (ЗОЗТ) „К.“ - в периода 17.12.2021 г. – 27.05.2022 г.,

- в 4 група, 5-то спално помещение в Затворническо общежитие от закрит тип „К.“ - в периода 27.05.2022 г. – 26.09.2022 г..

В докладната записка, изготвена от домакина на ЗОЗТ „К.“, рег. № 2138 от 29.11.2022 г. (л. 36 – л. 37) съдържа информация за състоянието на помещенията, в които е настаняван ищецът в ЗОЗТ „К.“ през исковия период. По отношение на 8-мо спално помещение, в 5-та група е посочено, че се намира в сграда, санирана през 2016 г., със сменена дограма. Помещението има два прозореца с размери 1,45 м. x 1,75 м., които са отваряеми на 50%. Самото помещение е с размери 4,92 м. x 6,42 м., а обособеното в него мокро помещение е с размери 1,90 м. x 4,90 м.

Посочените в Докладната размери на 5-то спално помещение в 4-та група, в което е преместен ищецът на 27.05.2021 г. са съответно - 7,35 м. x 1,14 м. и 3,85 м. x 1,35 м., а на обособеното мокро помещение - 3,50 м. x 1,35 м. По отношение на сградата, в която се намира помещението е посочено също, че е санирана през 2016 г. и е със сменена дограма. Помещението разполага с един прозорец с размери 1,15 м. x 2,10 м., с 40% отваряемост.

В спалните помещения на ЗОЗТ „К.“ е установен режим на електрическо подаване от 06,00 ч. до 22,00 ч., а през летните месеци до 02,00 ч. За тъмната част на денонощието за всички спални помещения е осигурено дежурно осветление. По отношение на водоподаването е отбелязано, че от 24,00 ч. до 06,00 ч. студената вода се спира, за да се напълни наличният резервоар. Уточнено е, че сградите на ЗОЗТ „К.“ са построени на отстояние от около 500 м. от централния водопровод, поради което водоснабдяването се осигурява от помпена станция, която подава вода в съоръжение предназначено за резервоар, намиращо се в северната част зад охраняемата зона. Вместимостта на резервоара не позволява поддържане на водоподаване през цялото денонощие поради ограничения обем и увеличения дебит на потребление. Топлата вода се осигурява след загряване с промишлено гориво в парокотел и се подава периодично по установен график. Посочено е, че Софийска вода е изследвала качеството на водата в района на [населено място] и [жк], при което е установено, че същата е годна за консумация. Уточнено е, че при възникване на авария питейна вода се осигурява от водоноски на „Софийска вода“ АД.

В докладната е отразено, че за поддържане на хигиената в помещенията, администрацията на ЗОЗТ „К.“ периодично предоставя на лишените от свобода

препарати за хигиенизиране и миещи средства – сапуни, белина, прах за пране, препарати за почистване. В специална книга се записват предадените количества, а контролът се осъществява от домакина на общежитието. В представените докладни записки е отбелязано, че от администрацията е осигурена външна фирма, която е поела задълженията по обезпаразитяване и дезинфекция на спалните, производствените и сервизните помещения в ЗОЗТ „К.“. Приложени са заверени копия от Протоколи, с които е прието изпълнението на извършени дейности по дезинфекции и дезинсекции в процесния период.

В докладна записка, изготвена от лекаря в ЗОЗТ „К.“ е отразено, че при постъпването на ищеца на 17.12.2021 г. същият е бил в добро общо състояние и не е заявил оплаквания от сериозни хронични заболявания, въпреки установеното значително за възрастта му наднормено тегло. След като през м. март, ищецът е заявил оплаквания от болки в кръста са проведени изследвания в СБАЛЛС при Затвора – [населено място], при което са установени високи стойности на кръвната захар и артериалното налягане. Консултиран е с ендокринолог като е започната терапия с Инсулин. В докладната записка е посочено, че тази терапия се осигурява и към момента, както и че ищецът е включен в диета за диабетици. В потвърждение на тези факти са и показанията на разпитания в съдебното производство свид. Е. А. (л. 58 – л. 59).

Описаните фактически обстоятелства, установени въз основа на анализа на събраните по делото доказателства, позволяват на настоящия съдебен състав да направи следните правни изводи:

Ищецът е активно легитимиран да претендира обезщетение по реда на чл. 285, ал. 1 във вр. чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, поради което исковата претенция е допустима. Предявена е срещу надлежен ответник – Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – юридическо лице на бюджетна издръжка, съгласно разпоредбата на чл. 12, ал. 2 от ЗИНЗС. Администрацията на Затвора С., от чиито незаконосъобразни действия и бездействия се твърди да са причинени неимуществените вреди на ищеца, е част от административната структура на ответника (чл. 12, ал. 3 от ЗИНЗС).

Не са изтекли предвидените в разпоредбите на чл. 110 и чл. 111 б. „в“ от ЗЗД погасителни давностни срокове. Според задължителното тълкуване, дадено с т. 4 на ТР № 3 от 22.04.2005 г. по тълкувателно дело 3/2004 г. на ОСГТК на ВКС, началният момент на погасителната давност при искове за обезщетение за вреди от незаконни действия и/или бездействия на административен орган е моментът на преустановяването им. Приведено към конкретиката на настоящия казус това е денят следващ крайната дата от исковия период – 27.09.2022 г.

Разгледана по същество исковата претенция е **ЧАСТИЧНО ОСНОВАТЕЛНА**.

Предвиденото в разпоредбата на чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС компенсаторно средство за защита на лишени от свобода за причинени вреди от специализирани органи, отговарящи за изпълнение на наказанието, е приложимо за установени нарушения на чл. 3 от ЗИНЗС. Транспонираната в националното законодателство абсолютна забрана, въведена с чл. 3 от КЗПЧОС - за изтезания, или нечовешко, или унизително отношение, или наказание, включва и поставянето в неблагоприятни условия при изтърпяване на наказание лишаване от свобода. В решенията на ЕСПЧ непротиворечиво се приема, че условията на задържането или отношението към лицата, настанени в места за лишаване от свобода, може да представлява не само унизително, но и нечовешко отношение или дори и двете, в зависимост от интензитета на страданието и/или унижението, изпитано от задържаното лице.

Изброените в нормата на чл. 3, ал. 2 от ЗИНЗС неблагоприятни условия - „липса на достатъчна жилищна площ, храна, облекло, отопление, осветление, проветряване, медицинско обслужване, условия за двигателна активност, продължителна изолация без възможност за общуване, необоснована употреба на помощни средства, както и други подобни действия, бездействия или обстоятелства, които уронват човешкото достойнство, или пораждат чувство на страх, незащитеност или малоценност“ не лимитират възможните нарушения и позволяват да се претендират вреди и от други действия и/или бездействия на органите по изпълнение на наказанията.

Според настоящия съдебен състав, ангажираните писмени и гласни доказателства, установяват кумулативното наличие на изискуемите материално - правни предпоставки и по предявения иск :

- 1) нарушение на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС чрез бездействия на специализирани органи по изпълнение на наказанията,
- 2) настъпили неимуществени вреди в правната сфера на ищеца, в резултат на нарушението по чл. 3 от ЗИНЗС, които се предполагат до доказване на противното по силата на въведената оборима презумпция в разпоредбата на чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС
- 3) пряка и непосредствена причинна връзка между установеното нарушение по чл. 3 от ЗИНЗС и съответния вредоносен резултат.

Фактичeskото основание на предявената с исковата молба претенция е поставянето в неблагоприятни условия, дължащо се на неосигуряване на постоянно течаща вода в нарушение на изискванията на чл. 20, ал. 3 от ППЗИНЗС и непредприемане на ефективни действия по обезпаразитяване от хлебарки и дървеници.

В корелативна връзка със законовата забрана по чл. 3 от ЗИНЗС е позитивното задължение на държавните органи, ангажирани с изпълнението на наказанията да осигурят на всички осъдени лица условия за изтърпяване на наложеното наказание, които отчитат човешкото им достойнство и са съобразени със здравословното и физическото им състояние. Изпълнението на това задължение изключва възможността за използване на методи и средства, които могат да подложат лишените от свобода на страдания и трудности, надвишавайки неизбежното ниво, присъщо на задържането. В относимата съдебна практика на ЕСПЧ по приложението на чл. 3 от КЗПЧОС е прието, че за оценката на условията на задържане от особена важност е кумулативното влияние на всеки отделен елемент и продължителността на въздействието върху изтърпяващия наказанието. В конкретния казус продължителността е в границите на исковия период 31.03.2021 г. – 26.09.2022 г. и обхваща общо 543 дни.

Безспорно е установено, че в процесния период 31.03.2021 г. – 26.09.2022г. ищецът е бил настаняван в спални помещения, при неблагоприятни условия, съжителствайки с хлебарки и дървеници, при липса на постоянно течаща вода и ползване по график в определени дни от седмицата на топла вода. Не е спорен и фактът, че предприетите от ответника действия по дезинфекция и дезинсекция са били неефективни и не са постигнали желания ефект – значително ограничаване на инсекти в помещенията на Затвора С. и в ЗОЗТ „К.“, в които е настаняван ищецът. Несъмнено неудобствата, създадени от допълнителните усилия, които е следвало да полага, за да се предпазва от неблагоприятното въздействие на хлебарки и дървеници, са се отразили на възможностите за спокоен сън, а и на иначе влошеното му здравословно състояние. Поддържането на приемливо ниво на хигиена е било сериозно затруднено при ограниченията, въведени в съответствие с обективните условия, при които се

осигурява водоснабдяването в сградите на ЗОЗТ „К.“. Несъответните на изискванията на чл. 43, ал. 2, ал. 4 и ал. битови условия, при които е изтърпявал в процесния период наказанието си ищецът Д. П., нормативно са приети, че са от естество да причинят емоционален стрес, безпокойство, негативни емоции, физически и психически дискомфорт и да създадат чувство за унижение и безпомощност.

Ответникът не оспорва, че в ЗОЗТ „К.“ има режим на топлата и студената вода поради обективни затруднения с водоподаването към сградите на общежитието. Според представения график за ползване на топлата вода тя е достъпна за лишените от свобода за период от общо пет часа на денонощие разпределени за времето от 06:00 ч. до 07:00 ч., 14:00ч. – 16:00 ч. и 19:00ч. – 21:00 ч., което е твърде недостатъчно, за да могат да се изкъпят всички лишени от свобода от съответната група.

Според настоящия съдебен състав обаче недоказани остават твърденията в исковата молба за липса на достатъчно осветление и възможност за проветрение, с оглед данните за налични два прозореца в помещението, които макар и отваряеми на 50 % в достатъчна степен осигуряват целогодишно дневна светлина и приток на свеж въздух. Неподкрепени с доказателства останаха и оплакванията за наличие на мухъл и влага в помещенията, в които е бил настаняван ищецът. В този аспект съдът отчита и задължението на лишените от свобода, визирано в чл. 21, ал. 2 и чл. 88а, ал. 1 от ППЗИНЗС - да поддържат хигиената в помещенията.

Представените от ответника писмени доказателства за извършена дезинфекция и дезинсекция на територията на С. централен затвор и на ЗОЗТ „К.“ не оборват твърденията на ищеца за наличие на хлебарки и дървеници. Проблем, който продължава да стои на дневен ред, въпреки предприетите действия от администрацията. Съвкупната преценка на събраните по делото доказателства дава основание на съда да приеме, че ищецът е бил принуден да съжителства в спалните помещения, в които е настаняван с паразитни инсекти. Това допълнително е влошавало условията, при които изтърпява наложеното му наказание на фона и на влошеното му здравословно състояние. Ирелевантни в този аспект са твърденията на процесуалния представител на ответника относно предходните осъждания на ищеца, нежеланието му да се поправи и незаявените от негова страна искания за преместване. Отговорността на държавата за вреди по чл. 284, ал. 1 от ЗИНЗС е обективна и затова ищецът е освободен от тежестта да доказва виновно поведение на конкретно длъжностно лице. „Нечовешкото“ или „унижаващо“ отношение предполага страдание или незачитане на човешкото достойнство, които надвишават неизбежният елемент на страдание при изпълнение на наказанието. Установеното бездействие на затворническата администрация да настани ищеца в помещение, съответно на изискванията на чл. 43, ал. 2, ал. 4 и ал. 5 от ЗИНЗС, е нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Поставянето на ищеца в неблагоприятни и за здравословното му състояние условия представлява третиране, способно да породи емоционално и морално страдание, стрес и безпокойство.

Нарушението на забраната по чл. 3 от ЗИНЗС има за пряка последица - настъпване на вреди от неимуществен характер, които нормативно са определени като уронващи човешкото достойнство, пораждащи допълнително чувство на безпомощност и малоценност. Събраните по искане на ответника гласни и писмени доказателства не оборват законовата презумпция по чл. 284, ал. 5 от ЗИНЗС, която изключва необходимостта от доказване на причинната връзка между нарушението и настъпилите вреди.

Обезщетението, което се претендира има за цел да компенсира със съответния паричен еквивалент понеслия неблагоприятните последици от допуснатото нарушение на чл. 3 от ЗИНЗС. Размерът на обезщетението се определя по справедливост, съгласно разпоредбата на чл. 52 от ЗЗД като при определянето му съдът е длъжен да отчете както степента на засягане на защитените от закона права и законни интереси, така и характера, интензивитета и продължителността на засягане.

В този аспект, относима към конкретиката на настоящия казус е практиката на ЕСПЧ по дела, включително и срещу България. В пилотното решение от 27.01.2015 г. по делото „Н. и други срещу България“ ЕСПЧ е приел, че паричната компенсация като форма на обезщетение за претърпени неимуществени вреди не трябва да бъде в неразумен размер в сравнение с присъжденията за справедливо обезщетение, определени от ЕСПЧ, по силата на чл. 41 от Конвенцията в подобни случаи. Отчитайки продължителността на периода, в който ищецът е бил подложен на неблагоприятното влияние на средата, в която е изтърпявал наказанието лишаване от свобода, специфичните му потребности, произтичащи и от влошеното му здравословно състояние, в съответствие с изискванията на чл. 51, ал.1, изр. първо и чл. 52 от ЗЗД, съдът счита, че следва да уважи исковата претенция в размер на 8 лева на ден за целия исков период от 543 дни, или общо за 4 344 лева., ведно със законната лихва от предявяване на иска – 30.09.2022 г. до окончателното изплащане на обезщетението. За разликата до предявения размер от 20 000 лева искът следва да бъде отхвърлен.

При този изход на спора ответникът следва да бъде осъден да възстанови на ищеца сумата от 10 лева – внесена държавна такса. По делото е представен договор за правна защита и съдействие, в който е уговорено възнаграждение, което не е платено, а наред с това ищецът е оттеглил писмено пълномощията на представлявалия го в съдебното заседание – адв. Н. С. с писмена молба от 10.04.2023 г. Изложеното дава основание на съда да приеме, че на пълномощника на ищеца, участвал в съдебното заседание не се дължи възнаграждение за процесуално представителство. В хипотезата на частично уважаване на исковата претенция не е предвидена възможност и за заплащане на юрисконсултско възнаграждение на процесуалния представител на ответника, поради което такова не следва да се присъжда.

Мотивиран от изложеното, Административен съд София – град, Първо отделение, 26 състав

Р Е Ш И:

ОСЪЖДА Главна дирекция „Изпълнение на наказанията“ – [населено място], [улица] да заплати на Д. Д. П., ЕГН [ЕГН], изтърпяващ наказание „лишаване от свобода“ в Затворническо общежитие от закрит тип „К.“ при Затвора С., на основание чл. 284, ал. 1 във вр. чл. 3 от ЗИНЗС, **сумата от 4 344 (четири хиляди триста и четиридесет и четири) лева** – обезщетение за причинени в периода 31.03.2021 г. – 26.09.2022 г. неимуществени вреди, произтичащи от неблагоприятните битови и хигиенни условия, в които е изтърпявал наказание в Софийски централен затвор и Затворническо общежитие от закрит тип „К.“, ведно със законната лихва, считано от 30.09.2022 г. до окончателното изплащане, и направените разноски в размер на 10 лева за заплащане на държавна такса.

ОТХВЪРЛЯ иска, предявен от Д. Д. П., ЕГН [ЕГН] срещу Главна дирекция

„Изпълнение на наказанията“ за разликата до предявения размер от 20 000 лева.
Решението подлежи на обжалване с касационна жалба пред тричленен състав на Административен съд – София – град в 14 – дневен срок от съобщаването му на страните.

СЪДИЯ: